

Llei 60/2003, de 23 de desembre, d'Arbitratge

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

I

Espanya s'ha mostrat sempre sensible als requeriments d'harmonització del règim jurídic de l'arbitratge, en particular del comercial internacional, per afavorir la difusió d'aquesta pràctica i promoure la unitat de criteris en la seva aplicació, en la convicció que una major uniformitat en les lleis reguladores de l'arbitratge ha de propiciar que sigui més eficaç com a forma de solució de controvèrsies.

La Llei 36/1988, de 5 de desembre, d'arbitratge, és tributària d'aquesta vocació, abans manifestada explícitament al Reial decret 1094/1981, de 22 de maig, que va obrir les portes a l'arbitratge comercial internacional, tenint en compte que «l'increment de les relacions comercials internacionals, en particular a l'àrea iberoamericana, i la inexistència d'adequats serveis d'arbitratge comercial internacional al nostre país determina que la utilització de la tècnica arbitral per empresaris i comerciants de l'esmentada àrea s'efectuï amb referència a institucions d'un altre context cultural idiomàtic, amb l'efecte negatiu que això representa per a Espanya i la pèrdua que per al nostre país significa el trencament de les vinculacions amb aquests països en matèria d'un interès comú tan creixent».

Aquesta Llei prolonga aquesta sensibilitat, aquesta vocació i aquesta pràctica, però amb la pretensió de produir un salt qualitatiu. Així, el seu principal criteri inspirador és el de basar el règim jurídic espanyol de l'arbitratge en la Llei model elaborada per la Comissió de les Nacions Unides per al Dret Mercantil Internacional, de 21 de juny de 1985 (Llei model de CNUDMI/ UNCITRAL), recomanada per l'Assemblea General a la Resolució 40/72, d'11 de desembre de 1985, «tenint en compte les exigències de la uniformitat del dret processal arbitral i les necessitats de la pràctica de l'arbitratge comercial internacional». El legislador espanyol segueix la recomanació de les Nacions Unides, acull com a base la Llei model i, a més, té en consideració els successius treballs duts a terme per aquella Comissió per tal d'incorporar els avenços tècnics i atendre les noves necessitats de la pràctica arbitral, particularment en matèria de requisits del conveni arbitral i d'adopció de mesures cautelars.

La Llei model respon a un subtil compromís entre les tradicions jurídiques europea continental i anglosaxona producte d'un acurat estudi del dret comparat. Per això, la seva redacció no respon plenament als cànons tradicionals del nostre ordenament, però en facilita la difusió entre operadors pertanyents a àrees econòmiques amb les quals Espanya manté actives i creixents relacions comercials. Per tant, els agents econòmics d'aquestes àrees adquireixen més certesa sobre el contingut del règim jurídic de l'arbitratge a Espanya, cosa que facilita i fins i tot impulsa que es pactin convenis arbitrals en esquals s'estableixi el nostre país com a lloc de l'arbitratge. La Llei model és més assequible als operadors econòmics del comerç internacional, acostumats a unes normes més flexibles i adaptables a les peculiaritats de casos concrets sorgits en escenaris molt diversos.

La nova Llei es dicta amb consciència dels innegables avenços que la seva precedent, la Llei 36/1988, de 5 de desembre, d'arbitratge, va suposar per a la regulació modernització del règim d'aquesta institució en el nostre ordenament jurídic. Durant la seva vigència s'ha produït una notable expansió de l'arbitratge al nostre país; ha augmentat molt el tipus i el nombre de relacions jurídiques, sobretot contractuals, per a esquals les parts pacten convenis arbitrals; s'ha establert l'arbitratge institucional; s'han consolidat pràctiques uniformes, sobretot en arbitratges internacionals; s'ha generat un cos de doctrina estimable; i s'ha normalitzat la utilització dels procediments judicials de suport i control de l'arbitratge.

Tanmateix, les consideracions fetes anteriorment revelen que, partint de tot el que s'ha descrit, és necessari impulsar un nou i important avenç en la regulació de la institució mitjançant la incorporació assenyalada del nostre país a l'elenc creixent d'estats que han adoptat la Llei model. A més, el temps transcorregut des de l'entrada en vigor de la Llei 36/1988 ha permès detectar-hi llacunes i imperfeccions.

L'arbitratge és una institució que, sobretot en el seu vessant comercial internacional, ha d'evolucionar al mateix ritme que el tràfic jurídic, sota pena de quedar-se desfasada. La legislació interna d'un país en matèria d'arbitratge ha d'oferir avantatges o incentius a les persones físiques i jurídiques perquè optin per aquesta via de resolució de conflictes i perquè l'arbitratge es desenvolupi en el territori d'aquest Estat d'acord amb les seves normes. Per tant, tant les necessitats de millora i seguiment de l'evolució de l'arbitratge, com l'acomodació a la Llei model fan necessària la promulgació d'aquesta Llei.

II

La nova regulació se sistematitza en nou títols.

El títol I conté les disposicions generals sobre arbitratge.

L'article 1 determina l'àmbit d'aplicació de la Llei sobre la base dels criteris següents:

En primer lloc, s'exceptuen, com no podia ser d'una altra manera, les disposicions contingudes en convenis internacionals dels quals Espanya sigui part.

En segon lloc, respecte a la contraposició entre arbitratge ordinari i arbitratges especials, aquesta Llei pretén ser una llei general, aplicable, per tant, íntegrament a tots els arbitratges que no tinguin una regulació especial; però també supletòriament als arbitratges que la tinguin, excepte en tot allò que lassaves especialitats s'oposin al que preveu aquesta Llei o llevat que alguna norma legal disposi expressament la seva inaplicabilitat.

En tercer lloc, respecte a la contraposició entre arbitratge intern i arbitratge internacional, aquesta Llei opta clarament per una regulació unitària d'ambdós.

Dins el que s'ha anomenat l'alternativa entre dualisme (que l'arbitratge internacional sigui regulat totalment o en gran manera per preceptes diferents que l'arbitratge intern) i monisme (que, llevat de comptades excepcions, els mateixos preceptes s'apliquin de la mateixa manera a l'arbitratge intern i internacional), la llei segueix el sistema monista. Són poques i molt justificades les normes en què

L'arbitratge internacional requereix una regulació diferent de la de l'arbitratge intern. Fins i tot amb la consciència que l'arbitratge internacional respon moltes vegades a exigències diferents, aquesta Llei parteix de la base —corroborada per la tendència actual en la matèria— que una bona regulació de l'arbitratge internacional també ho ha de ser per a l'arbitratge intern, i viceversa. La Llei model, com que es gesta al si de la CNUDMI/UNCITRAL, està concebuda específicament per a l'arbitratge comercial internacional; però la seva inspiració i les seves solucions són perfectament vàlides, en la immensa majoria dels casos, per a l'arbitratge intern. Aquesta Llei segueix en aquest aspecte l'exemple d'altres legislacions estrangeres recents, que han considerat que la Llei model no només és adequada per a l'arbitratge comercial internacional, sinó per a l'arbitratge en general.

En quart lloc, la delimitació de l'àmbit d'aplicació de la Llei és territorial. No obstant això, hi ha determinats preceptes, relatius a determinats casos d'intervenció judicial, que també s'han d'aplicar als arbitratges que es duuguin a terme o s'hagin dut a terme a l'estranger. El criteri, en tot cas, també és territorial, perquè es tracta de normes processals que han de ser aplicades pels nostres tribunals.

L'article 2 regula les matèries objecte d'arbitratge sobre la base del criteri de la lliure disposició, com feia la Llei 36/1988. Tanmateix, es considera innecessari que aquesta Llei contingui cap elenc, ni tan sols exemplificatiu, de matèries que no són de lliure disposició. N'hi ha prou d'establir que l'arbitrabilitat d'una controvèrsia coincideix amb la disponibilitat del seu objecte per a les parts. En principi, són qüestions arbitrables les qüestions disponibles. És concebible que per raons de política jurídica hi hagi o hi pugui haver qüestions que estiguin disponibles per a les parts i respecte de les quals es vulgui excloure o limitar el caràcter arbitrable. Però això excedeix l'àmbit d'una regulació general de l'arbitratge i pot ser objecte, si s'escau, de disposicions específiques en altres textos legals.

Respecte a les matèries objecte d'arbitratge, també s'introdueix la regla, per a l'arbitratge internacional, que els estats i els ens que en depenen no puguin fer valer les prerrogatives del seu ordenament jurídic. Es pretén amb això que, a aquests efectes, l'Estat sigui tractat exactament igual que un particular.

L'article 3 regula la determinació del caràcter internacional de l'arbitratge, que és rellevant per a l'aplicació dels articles que contenen regles especials per als arbitratges internacionals que es duuguin a terme en el nostre territori. Així, s'estableix per primera vegada en la nostra ordenació en quins casos un arbitratge és internacional; cosa que ha de facilitar la interpretació i l'aplicació d'aquesta Llei en el context del tràfic jurídic internacional. A més, s'ha de tenir en compte que hi ha convenis internacionals l'aplicació dels quals exigeix una definició prèvia de l'arbitratge internacional. La determinació del caràcter internacional de l'arbitratge segueix substancialment els criteris de la Llei model. A aquests resulta convenient afegir-ne un altre: que la relació jurídica de la qual dimana la controvèrsia afecti els interessos del comerç internacional. Es tracta d'un criteri àmpliament desenvolupat en altres ordenacions, amb el qual es pretén donar cabuda a supòsits en què, encara que no hi concorrin els elements anteriorment establerts per la Llei, sigui indubtable el seu caràcter internacional tenint en compte les circumstàncies del cas. D'altra banda, la Llei evita la confusió que la pluralitat de domicilis d'una persona, admesa en altres ordenaments, podria causar a l'hora de determinar si un arbitratge és internacional o no.

L'article 4 conté una sèrie de regles d'interpretació, entre les quals tenen especial rellevància les que doten de contingut les normes legals dispositives d'aquesta Llei mitjançant la remissió, per voluntat de les parts, a la d'una institució arbitral o al contingut d'un reglament arbitral. Així, aquesta Llei parteix en

la majoria de les seves regles del fet que ha de prevaler l'autonomia de la voluntat de les parts. Aquesta voluntat s'entén integrada per les decisions que pugui adoptar, si s'escau, la institució administradora de l'arbitratge, en virtut de les seves normes, o les que puguin adoptar els àrbitres, en virtut del reglament arbitral al qual les parts s'hagin sotmès. Es produeix, per tant, una mena d'integració del contingut del contracte d'arbitratge o conveni arbitral, que, a causa d'aquesta disposició, passa a ser en aquests casos un contracte normatiu. D'aquesta manera, l'autonomia privada en matèria d'arbitratge es pot manifestar tant directament, per mitjà de declaracions de voluntat de les parts, com indirectament, mitjançant la declaració de voluntat que l'arbitratge sigui administrat per una institució arbitral o es regeixi per un reglament arbitral. En aquest sentit, l'expressió institució arbitral fa referència a qualsevol entitat, centre o organització de les característiques previstes que tingui un reglament d'arbitratge i, d'acord amb aquest, es dediqui a l'administració d'arbitratges. Però es precisa que les parts es poden sotmetre a un reglament concret sense encomanar l'administració de l'arbitratge a una institució, cas en què el reglament arbitral també integra la voluntat de les parts.

L'article 5 estableix les regles sobre notificacions, comunicacions i còmput de terminis, que s'apliquen tant a les actuacions tendents a posar en marxa l'arbitratge, com al conjunt de la seva tramitació. Es regulen la forma, el lloc i el temps de les notificacions i les comunicacions. Respecte al còmput dels terminis per dies, es disposa que es tracta de dies naturals. Aquesta regla no és aplicable al si dels procediments judicials de suport o control de l'arbitratge, en què regeixen les normes processals, però sí als terminis establerts, si s'escau, per a la iniciació dels procediments esmentats, com ara l'exercici de l'acció d'anul·lació del laude.

L'article 6 conté una disposició sobre renúncia tàcita a les facultats d'impugnació, directament inspirada -com tantes altres- en la Llei model, que obliga les parts a l'arbitratge en la denúncia tempestiva i immediata de les violacions de normes dispositives, és a dir, aplicables en defecte de voluntat de les parts.

L'article 7, sobre intervenció judicial en l'arbitratge, és un corollari de l'anomenat efecte negatiu del conveni arbitral, que impedeix que els tribunals coneguin de les controvèrsies sotmeses a arbitratge. D'aquesta manera, la intervenció judicial en els assumptes sotmesos a arbitratge s'ha de limitar als procediments de suport i control, expressament previstos per la Llei.

L'article 8 conté, directament o per remissió, les normes de competència objectiva i territorial per al coneixement de tots els procediments de suport i control de l'arbitratge, fins i tot d'aquells que no estan regulats en aquesta Llei, sinó en la d'enjudiciament civil. Per a l'exequàtur de laudes estrangers s'atribueix competència a les audiències provincials, en comptes de fer-ho —com fins ara— a la Sala Primera del Tribunal Suprem, amb la finalitat de descarregar-la i guanyar celeritat.

III

El títol II regula els requisits i efectes del conveni arbitral, sense perjudici de l'aplicació de les normes generals sobre contractes en tot el que no preveu específicament aquesta Llei. En línies generals, la Llei intenta perfeccionar la legislació anterior, i precisa alguns punts que s'havien revelat problemàtics.

S'han de destacar algunes novetats introduïdes respecte als requisits de forma del conveni arbitral.

La Llei reforça el criteri antiformalista. Així, encara que es manté l'exigència que el conveni consti per escrit i es preveuen les diverses modalitats de constància escrita, s'estén el compliment d'aquest requisit en els convenis arbitrals pactats en suports que deixin constància, no necessàriament escrita, del seu contingut i que en permetin la consulta posterior. Així es dóna cabuda a l'ús de nous mitjans de comunicació i noves tecnologies i se'n reconeix la validesa. També es consagra la validesa de l'anomenada clàusula arbitral per referència, és a dir, la que no consta en el document contractual principal, sinó en un document separat, però s'entén incorporada al contingut del primer per la referència que s'hi fa al segon. Així mateix, la voluntat de les parts sobre l'existència del conveni arbitral se superposa als seus requisits de forma. Respecte a la llei aplicable al conveni arbitral, s'opta per una solució inspirada en el principi de conservació o criteri més favorable a la validesa del conveni arbitral. D'aquesta manera, n'hi ha prou que el conveni arbitral sigui vàlid d'acord amb qualsevol dels tres règims jurídics assenyalats a l'apartat 6 de l'article 9: les normes elegides per les parts, les aplicables al fons de la controvèrsia o el dret espanyol.

La Llei manté els anomenats efectes positiu i negatiu del conveni arbitral. Respecte a aquest últim, es manté la regla de què s'han valgut les parts i específicament el demandat per mitjà de la declinatòria. Amés, es precisa que la pendència d'un procés judicial en què s'hagi interposat una declinatòria no impedeix que el procediment arbitral s'iniciï o prossegueixi; de manera que la incoació d'un procés judicial no potser utilitzada sense més ni més amb la finalitat de bloquejar o dificultar l'arbitratge. I s'aclareix que la sol·licitud de mesures cautelars a un tribunal no suposa de cap manera renúncia tàcita a l'arbitratge; encara que tampoc fa actuar sense més ni més l'efecte negatiu del conveni arbitral. Amb això s'aclareix qualsevol dubte que pugui subsistir sobre la possibilitat que s'acordin judicialment mesures cautelars respecte a una controvèrsia sotmesa a arbitratge, fins i tot abans que el procediment arbitral hagi començat. Aquesta possibilitat és indubtable d'acord amb la Llei d'enjudiciament civil, però és important que també es reculli en la legislació d'arbitratge. Amés, dóna cobertura a una eventual sol·licitud de mesures cautelars davant un tribunal estranger respecte a un arbitratge regit per la llei espanyola.

IV

El títol III es dedica a la regulació de la figura de l'àrbitre o els àrbitres. La Llei prefereix les expressions àrbitre o àrbitres a la de tribunal arbitral, que pot causar confusió amb els tribunals judicials. A més, en la major part dels preceptes la referència als àrbitres inclou tant els supòsits en què hi ha un col·legi arbitral com aquells en els quals l'àrbitre és únic.

La Llei opta per establir que, a falta d'acord de les parts, s'ha de designar un sol àrbitre. Aquesta és una opció guiada per raons d'economia. Quant a la capacitat per ser àrbitre, s'opta pel criteri de la major llibertat de les parts, com és avui la regla general als països més avançats en matèria d'arbitratge: la Llei no imposa res, llevat que es tracti de persones naturals amb capacitat d'obrar plena. Són les parts directament o les institucions arbitrals les que amb total llibertat i sense restriccions —no adequades a la realitat de l'arbitratge— designin els àrbitres. Només per als casos en què sigui necessari suplir la voluntat de les parts, la Llei preveu i regula les situacions que es poden presentar en la designació dels àrbitres, per evitar la paralització de l'arbitratge. En aquests casos és necessària l'actuació judicial, per bé que es pretén, d'una banda, que el procediment judicial pugui ser ràpid i, de l'altra, donar criteris al jutge de primera instància per fer la designació. Mostres del primer són la remissió al judici verbal i la no-recorribilitat separada de les resolucions interlocutòries que el jutjat dicti en aquest procediment, així com de la que procedeix a la designació.

Mostra del segon és la regla sobre la conveniència que als arbitratges internacionals l'àrbitre únic o el tercer àrbitre sigui de nacionalitat diferent de la de les parts. S'ha de destacar, a més, que el jutge no està cridat en aquest procediment a realitzar, ni d'ofici ni a instància de part, un control de validesa del conveni arbitral o una verificació de l'arbitrabilitat de la controvèrsia, cosa que, si es permetés, alentiria de manera indeguda la designació i buidaria de contingut la regla segons la qual són els àrbitres els cridats a pronunciar-se, en primer terme, sobre la seva pròpia competència. Per això, el jutge només ha de desestimar la petició de nomenament d'àrbitres en el cas excepcional d'inexistència de conveni arbitral, és a dir, quan «prima facie» pugui considerar que realment no hi ha un conveni arbitral; però el jutge no està cridat en aquest procediment a fer un control dels requisits de validesa del conveni.

S'estableix el deure de tots els àrbitres, al marge de qui els hagi designat, de guardar la deguda imparcialitat i independència davant les parts en l'arbitratge. Una garantia de tot això és el seu deure de revelar a les parts qualsevol fet o circumstància susceptible de posar en dubte la seva imparcialitat o independència. S'elimina la remissió als motius d'abstenció i recusació de jutges i magistrats, perquè es considera que no sempre són adequats en matèria d'arbitratge ni cobreixen tots els supòsits, i es prefereix una clàusula general.

Respecte al procediment de recusació, la premissa és una vegada més la llibertat de les parts, ja sigui per acord directe o per remissió a un reglament arbitral. En cas que manqui, s'estableix que siguin l'àrbitre o els àrbitres els que decideixin sobre la recusació, sense perjudici de poder fer valer els motius de recusació com a causa d'anul·lació del laude. Sens dubte, la possibilitat d'acudir directament als tribunals davant la decisió desestimatòria de la recusació tindria l'avantatge d'una certesa preliminar sobre la imparcialitat, però es prestaria a una utilització dilatòria d'aquesta facultat.

S'estima que són molt menys freqüents els supòsits en els quals una recusació és desestimada indegudament i dóna lloc a la nul·litat de tot el procediment arbitral que els casos en què es formularien pretensions immediates davant l'autoritat judicial amb la finalitat de dilatar el procediment. La Llei també s'ocupa d'altres casos que poden conduir a la cessació d'algun dels àrbitres en les seves funcions i al nomenament de substitut. Es preveu la possibilitat que en aquests casos s'hagin de repetir actuacions practicades, però no s'hi obliga.

V

El títol IV es dedica a la important qüestió de la competència dels àrbitres.

L'article 22 estableix la regla, capital per a l'arbitratge, que els àrbitres tenen potestat per decidir sobre la seva competència. És la regla que la doctrina ha batejat amb l'expressió alemanya *Kompetenz-Kompetenz* i que la Llei de 1988 consagrava en termes menys precisos. Aquesta regla inclou el que es coneix com a separabilitat del conveni arbitral respecte al contracte principal, en el sentit que la validesa del conveni arbitral no depèn de la del contracte principal i que els àrbitres tenen competència per jutjar fins i tot sobre la validesa del conveni arbitral. A més, sota el terme genèric de competència s'han d'entendre incloses no només les qüestions que estrictament són tals, sinó qualssevol qüestions que puguin obstar a un pronunciament de fons sobre la controvèrsia (llevat de les relatives a les persones dels àrbitres, que tenen el seu tractament propi). La Llei estableix la càrrega que les qüestions relatives a la competència dels àrbitres siguin plantejades «a limine». S'ha de ressaltar que el fet que una de les parts col·labori activament en la designació dels àrbitres no

suposa cap tipus de renúncia tàcita a fer valer la incompetència objectiva d'aquests. És una conseqüència lògica de la regla de Kompetenz-Kompetenz: si són els àrbitres els que han de decidir sobre la seva pròpia competència, la part simplement esta contribuint a designar el que o els que poden decidir sobre aquesta competència. El contrari abocaria la part a una situació absurda: hauria de romandre passiva durant la designació dels àrbitres per poder al·legar després la seva falta de competència sobre la controvèrsia. La regla de l'al·legació prèvia de les qüestions relatives a la competència dels àrbitres té una raonable modulació en els casos en què l'al·legació tardana està justificada, a judici dels àrbitres, en la mesura que la part no va poder fer aquesta al·legació anteriorment i que la seva actitud durant el procediment no pot ser interpretada com una acceptació de la competència dels àrbitres. Queda a l'apreciació dels àrbitres la conveniència que les qüestions relatives a la seva competència siguin resoltes amb caràcter previ o juntament amb les qüestions de fons.

La Llei parteix de la base que els àrbitres poden dictar tants laudes com considerin necessaris, ja sigui per resoldre qüestions processals o de fons; o dictar un sol laude que les resolgui totes.

L'article 23 incorpora una de les principals novetats de la Llei: la potestat dels àrbitres per adoptar mesures cautelars. Aquesta potestat pot ser exclosa per les parts, directament o per remissió a un reglament arbitral; però en un altre cas es considera que l'accepten. La Llei ha considerat preferible no entrar a determinar l'àmbit d'aquesta potestat cautelar.

Òbviament, els àrbitres no tenen potestat executiva, per la qual cosa per a l'execució de les mesures cautelars és necessari recórrer a l'autoritat judicial, en els mateixos termes que si es tractés d'un laude sobre el fons.

Tanmateix, si dins l'activitat cautelar s'ha de distingir entre el vessant declaratiu i l'executiu, aquesta Llei reconeix als àrbitres la primera, llevat que hi hagi un acord en contra de les parts. Aquesta norma no deroga ni restringeix la possibilitat, que preveuen els articles 8 i 11 d'aquesta Llei i la Llei d'enjudiciament civil, que la part interessada insti a l'autoritat judicial l'adopció de mesures cautelars. Les potestats arbitral i judicial en matèria cautelar són alternatives i concurrents, sense perjudici del joc del principi de bona fe processal.

VI

El títol V regula les actuacions arbitrals. La Llei torna a partir del principi d'autonomia de la voluntat i estableix com a únics límits a aquest i a l'actuació dels àrbitres el dret de defensa de les parts i el principi d'igualtat, que s'erigeixen en valors fonamentals de l'arbitratge com a procés que és.

Garantit el respecte a aquestes normes bàsiques, les regles que s'estableixen sobre el procediment arbitral són dispositives i, per tant, només són aplicables si les parts no han acordat res directament o per la seva acceptació d'un arbitratge institucional o d'un reglament arbitral.

D'aquesta manera, les opcions de política jurídica subjacents en aquests preceptes queden subordinades sempre a la voluntat de les parts.

Respecte al lloc de l'arbitratge, s'ha de destacar que es permet la celebració d'audiències i de deliberacions en una seu diferent de la de l'arbitratge. La determinació del lloc o la seu de l'arbitratge

és jurídicament rellevant en molts aspectes, però la fixació no ha de suposar rigidesa per al desenvolupament del procediment.

L'inici de l'arbitratge es fixa en el moment en què una part rep el requeriment de l'altra de sotmetre la controvèrsia a decisió arbitral. Sembla lògic que els efectes jurídics propis de l'inici de l'arbitratge es produeixin en aquell moment, fins i tot encara que no estigui perfectament delimitat l'objecte de la controvèrsia. Les solucions alternatives permetrien actuacions tendents a dificultar el procediment.

La determinació de l'idioma o els idiomes de l'arbitratge correspon lògicament a les parts i, si no, als arbitres. No obstant això, llevat que alguna de les parts s'hi oposi, es permet que s'aportin documents o es practiquin actuacions en una llengua no oficial de l'arbitratge sense necessitat de traducció. Amb això es consagra una regla pràctica molt estesa, que admet l'aportació de documents o declaracions en un altre idioma.

En l'arbitratge no es reproduïen necessàriament sempre les posicions processals activa i passiva d'un procés judicial; o no en els mateixos termes. Al cap i a la fi, la determinació de l'objecte de la controvèrsia, sempre dins l'àmbit del conveni arbitral, es produeix de manera progressiva. Tanmateix, la pràctica arbitral demostra que qui inicia l'arbitratge formula en tot cas una pretensió davant la part o les parts contràries, i es converteix, per tant, en actor; i això sense perjudici que el demandat pugui reconvenir. Per tant, sembla raonable que, sense perjudici de la llibertat de les parts, el procediment arbitral s'estructuri sobre la base d'una dualitat de posicions entre demandant i demandat. Tanmateix, aquesta conveniència ha de ser flexibilitzada a l'hora de configurar els requisits dels actes de les parts en defensa de les seves respectives posicions. D'aquesta manera, no s'estableixen pròpiament requisits de forma i contingut dels escrits d'al·legacions de les parts. La funció de la demanda i de la contestació a què es refereix l'article 29 no és sinó la d'il·lustrar els àrbitres sobre l'objecte de la controvèrsia, sense perjudici d'al·legacions ulteriors. Aquí no entren en joc les regles pròpies dels processos judicials quant a requisits de demanda i contestació, documents que s'han d'adjuntar o preclusió. El procediment arbitral, fins i tot en cas que no hi hagi un acord de les parts, es configura amb gran flexibilitat, d'acord amb les exigències de la institució.

Aquesta flexibilitat també es dona en el desenvolupament ulterior del procediment. Pot ser que el procediment sigui en alguns casos predominantment escrit, si les circumstàncies del cas no exigeixen la celebració d'audiències.

Tanmateix, la regla és la celebració d'audiències per a la pràctica de proves. La Llei intenta evitar, a més, que la inactivitat de les parts pugui paralitzar l'arbitratge o comprometre la validesa del laude.

La fase probatòria de l'arbitratge també està presidida per la màxima llibertat de les parts i dels àrbitres—sempre que es respectin el dret de defensa i el principi d'igualtat— i per la màxima flexibilitat. La Llei estableix únicament normes sobre la prova pericial, de singular importància en l'arbitratge contemporani, aplicables en defecte de voluntat de les parts.

Aquestes normes estan encaminades a permetre tant els dictàmens emesos per perits designats directament per les parts, com els emesos per perits designats, d'ofici o a instància de part, pels àrbitres, i a garantir la deguda contradicció respecte de la perícia.

També es regula l'assistència judicial per a la pràctica de proves, que és una de les funcions tradicionals de suport judicial en l'arbitratge. L'assistència no ha de consistir necessàriament en el fet que el tribunal practiqui determinades proves; en determinats casos, n'hi ha prou amb altres mesures que permetin als arbitres practicar-les per ells mateixos, com ara mesures d'assegurament o requeriments d'exhibició de documents.

VII

El títol VI es dedica al laude i a altres possibles formes d'acabament del procediment arbitral. L'article 34 regula la important qüestió de quines normes s'han d'aplicar en la resolució del fons de la controvèrsia, sobre la base dels criteris següents: 1r) La premissa és, una vegada més, com en la Llei de 1988, la llibertat de les parts. 2n) S'inverteix la regla que la Llei de 1988 contenia a favor de l'arbitratge d'equitat. La preferència per l'arbitratge de dret en cas que no hi hagi un acord de les parts és l'orientació més generalitzada en el panorama comparat. A més, és molt discutible que la voluntat de les parts de sotmetre's a arbitratge, sense més especificacions, pugui presumir-se que inclogui la del fet que la controvèrsia sigui resolta en equitat i no sobre la base dels mateixos criteris jurídics que si hagués de resoldre un tribunal. L'arbitratge d'equitat queda limitat als casos en els quals les parts ho hagin pactat expressament, ja sigui per mitjà d'una remissió literal a l'«equitat», o a termes similars com ara decisió «en consciència», «ex aequo et bono», o que l'àrbitre actua com a «amigable componedor». No obstant això, si les parts autoritzen la decisió en equitat i alhora assenyalen normes jurídiques aplicables, els arbitres no poden ignorar aquesta última indicació. 3r) Seguint l'orientació de les ordenacions més avançades, se suprimeix l'exigència que el dret aplicable hagi de tenir relació amb la relació jurídica o amb la controvèrsia, perquè es tracta d'un requisit de contorns difusos i difícil control. 4t) La Llei prefereix l'expressió «normes jurídiques aplicables» a la de «dret aplicable», en la mesura que aquesta última sembla englobar l'exigència de remissió a un ordenament jurídic concret d'un Estat, quan en alguns casos el que s'ha d'aplicar són normes de diverses ordenacions o regles comunes del comerç internacional. 5è) La Llei no subjecta els àrbitres a un sistema de regles de conflicte.

En l'adopció de decisions, quan es tracta d'un col·legi arbitral, i sense perjudici de les regles que directament o indirectament puguin fixar les parts, es manté la lògica regla de la majoria i la que estableix que a falta de decisió majoritària decideix el president. S'introdueix la norma que permet habilitar el president per decidir qüestions de procediment; a aquests efectes, s'entén com a tals no qualssevol qüestions diferents al fons de la controvèrsia, sinó, més limitadament, les relatives a la mera tramitació o impuls processals.

Es preveu la possibilitat que els àrbitres dictin un laude sobre la base del contingut d'un acord previ assolit per les parts. Aquesta previsió, que es podria considerar innecessària —perquè les parts tenen poder de disposició sobre l'objecte de la controvèrsia—, no ho és, perquè per mitjà de la seva incorporació a un laude el contingut de l'acord adquireix l'eficàcia jurídica d'aquell. Els àrbitres no poden rebutjar aquesta petició discrecionalment, sinó només per una causa jurídica fonamentada.

La Llei no fa sinó donar cobertura legal a una cosa freqüent a la pràctica i que no mereix cap objecció. Quant al contingut del laude, s'ha de destacar el reconeixement legal de la possibilitat de dictar laudes parcials, que poden versar sobre alguna part del fons de la controvèrsia o sobre altres qüestions, com ara la competència dels àrbitres o mesures cautelars.

La Llei pretén donar cabuda a fórmules flexibles de resolució dels litigis que són comunes a la pràctica arbitral. Així, per exemple, que primer es decideixi sobre si hi ha responsabilitat del demandat i només després es decideixi, si és el cas, la quantia de la condemna.

El laude parcial té el mateix valor que el laude definitiu i, respecte a la qüestió que resol, el seu contingut és invariable.

Respecte a la forma del laude, s'ha de destacar que -anàlogament al que es disposa per al conveni arbitral- la Llei permet no només que el laude consti per escrit en suports electrònics, òptics o d'un altre tipus, sinó també que no consti de manera escrita, sempre que en tot cas quedi constància del seu contingut i sigui accessible per a la seva consulta ulterior. Tant en la regulació dels requisits de forma del conveni arbitral, com en la dels del laude, la Llei considera necessari admetre la utilització de qualssevol tecnologies que compleixin els requisits assenyalats. Per tant, es poden fer arbitratges en els quals s'utilitzin tan sols suports informàtics, electrònics o digitals, si les parts així ho consideren convenient.

La Llei introdueix la novetat que el termini per emetre el laude, si no hi ha acord de les parts, es computi des de la presentació de la contestació o des de l'expiració del termini per presentar-la. Aquesta novetat respon a la necessitat que la celeritat pròpia de l'arbitratge sigui adequada a les exigències pràctiques. Un termini de sis mesos des de l'acceptació dels àrbitres s'ha revelat en no pocs casos de compliment impossible, i de vegades obliga a fer una tramitació excessivament ràpida o a ometre determinats actes d'al·legació o, sobretot, de prova, per l'exigència de complir el termini per dictar el laude. La Llei considera que també és raonable que la pròrroga del termini pugui ser acordada pels àrbitres directament i que no necessiti l'acord de totes les parts.

El fre a un possible endarreriment injustificat en la decisió de la controvèrsia està, entre altres causes, en la responsabilitat dels àrbitres.

En matèria de condemna a costes, s'introdueixen determinades precisions sobre el possible contingut.

Se suprimeix el caràcter preceptiu de la protocol·lització notarial del laude. Aquesta exigència és desconeguda en pràcticament totes les legislacions d'arbitratge, per la qual cosa s'opta per no mantenir-la, llevat que alguna de les parts ho demani abans que el laude es notifiqui, perquè ho considera convenient als seus interessos. Per tant, el laude és vàlid i eficaç encara que no hagi estat protocol·litzat, de manera que el termini per exercir l'acció d'anul·lació transcorre des de la seva notificació, sense que sigui necessari que la protocol·lització, quan hagi estat demanada, precedeixi la notificació. I tampoc la força executiva del laude es fa dependre de la protocol·lització, tot i que en el procés d'execució, arribat el cas, l'executat pot fer valer per via d'oposició la falta d'autenticitat del laude, supòsit que es pot presumir excepcional.

La Llei preveu determinades formes d'acabament anormal del procediment arbitral i dóna resposta al problema de l'extensió del deure dels àrbitres de custòdia de les actuacions.

En la regulació de la correcció i aclariment del laude es modifiquen els terminis, per fer-los més adequats a la realitat, i es distingeix en funció de si l'arbitratge és intern o internacional, perquè en aquest últim cas pot passar que les dificultats de deliberació dels àrbitres en un mateix lloc siguin més grans. A més, s'introdueix la figura del complement del laude per suplir omissions.

VIII

El títol VII regula l'anul·lació i revisió del laude.

Respecte de l'anul·lació, s'evita l'expressió «recurs», perquè és tècnicament incorrecta. El que s'inicia amb l'acció d'anul·lació és un procés d'impugnació de la validesa del laude. Se segueix partint de la base que els motius d'anul·lació del laude han de ser taxats i no han de permetre, com a regla general, una revisió del fons de la decisió dels àrbitres. L'elenc dels motius i la seva apreciability d'ofici o només a instància de part s'inspiren en la Llei model. S'amplia el termini per a l'exercici de l'acció d'anul·lació, cosa que no ha de perjudicar la part que hagi obtingut pronunciaments de condemna al seu favor, perquè el laude, fins i tot impugnat, té força executiva.

El procediment per a l'exercici de l'acció d'anul·lació intenta conjugar les exigències de rapidesa i de millor defensa de les parts. Així, després d'una demanda i una contestació escrites, se segueixen els tràmits del judici verbal. IX

IX

El títol VIII es dedica a l'execució forçosa del laude.

En realitat, la Llei d'enjudiciament civil conté totes les normes, tant generals com específiques, sobre aquesta matèria. Aquesta Llei s'ocupa únicament de la possibilitat d'execució forçosa del laude durant la pendència del procediment en el qual s'exerceixi l'acció d'anul·lació.

La Llei opta per atribuir força executiva al laude, encara que sigui objecte d'impugnació. No tindria cap sentit que l'executivitat del laude depengués de la seva fermesa en una ordenació que permet àmpliament l'execució provisional de sentències. L'executivitat del laude no ferm queda matisada per la facultat de l'executat d'obtenir la suspensió de l'execució mitjançant la prestació de caució per respondre del que es deu, més les costes i els danys i perjudicis derivats de la demora en l'execució. Es tracta d'una regulació que intenta ponderar els interessos de l'executant i l'executat.

X

El títol IX regula l'exequàtur de laudes estrangers, compost per un únic precepte en el qual, a més de mantenir-se la definició de laude estranger com aquell que no ha estat dictat a Espanya, es fa una remissió als convenis internacionals en els quals Espanya sigui part i, sobretot, al Conveni de Nova York de 1958. Com que Espanya no ha formulat cap reserva a aquest conveni, és aplicable amb independència de la naturalesa comercial o no de la controvèrsia i de si el laude ha estat o no dictat en un Estat part en el conveni. Això significa que l'àmbit d'aplicació del Conveni de Nova York a Espanya fa innecessari un règim legal intern d'exequàtur de laudes estrangers, sense perjudici del que puguin disposar altres convenis internacionals més favorables.

TÍTOL I DISPOSICIONS GENERALS

Article 1. Àmbit d'aplicació

1. Aquesta Llei s'aplica als arbitratges el lloc dels quals estigui dins el territori espanyol, siguin de caràcter intern o internacional, sense perjudici del que estableixin tractats dels quals Espanya sigui part o lleis que continguin disposicions especials sobre arbitratge.
2. Les normes que contenen els apartats 3, 4 i 6 de l'article 8, l'article 9, excepte l'apartat 2, els articles 11 i 23, i els títols VIII i IX d'aquesta Llei s'apliquen encara que el lloc de l'arbitratge estigui fora d'Espanya.
3. Aquesta Llei és aplicable supletòriament als arbitratges que preveuen altres lleis.
4. Queden exclosos de l'àmbit d'aplicació d'aquesta Llei els arbitratges laborals.

Article 2. Matèries objecte d'arbitratge

1. Són susceptibles d'arbitratge les controvèrsies sobre matèries de lliure disposició d'acord amb el dret.
2. Quan l'arbitratge sigui internacional i una de les parts sigui un Estat o una societat, organització o empresa controlada per un Estat, aquesta part no pot invocar les prerrogatives del seu propi dret per sostreure's a les obligacions dimanants del conveni arbitral.

Article 3. Arbitratge internacional

1. L'arbitratge té caràcter internacional quan hi concorri alguna de les circumstàncies següents:
 - a) Que, en el moment de celebració del conveni arbitral, les parts tinguin els domicilis en estats diferents.
 - b) Que el lloc de l'arbitratge, determinat en el conveni arbitral o d'acord amb aquest, el lloc de compliment d'una part substancial de les obligacions de la relació jurídica de la qual dimani la controvèrsia o el lloc amb el qual aquesta tingui una relació més estreta, estigui situat fora de l'Estat en el qual les parts tinguin els domicilis.
 - c) Que la relació jurídica de la qual dimani la controvèrsia afecti interessos del comerç internacional.
2. Als efectes del que disposa l'apartat anterior, si alguna de les parts té més d'un domicili, cal atènyer-se al que tingui una relació més estreta amb el conveni arbitral; i si una part no té cap domicili, cal atènyer-se a la seva residència habitual.

Article 4. Regles d'interpretació

Quan una disposició d'aquesta llei:

- a) Deixi a les parts la facultat de decidir lliurement sobre un tema, aquesta facultat comprèn la d'autoritzar un tercer, inclosa una institució arbitral, perquè adopti aquesta decisió, excepte en el cas que preveu l'article 34.
- b) Es refereixi al conveni arbitral o a qualsevol altre acord entre les parts, s'entén que integren el seu contingut les disposicions del reglament d'arbitratge al qual les parts s'hagin sotmès.
- c) Es refereixi a la demanda, també s'aplica a la reconvençió, i quan es refereixi a la contestació, també s'aplica a la contestació a aquesta reconvençió, excepte en els casos que preveuen el paràgraf a de l'article 31 i el paràgraf a de l'apartat 2 de l'article 38.

Article 5. Notificacions, comunicacions o còmput de terminis

Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts i amb l'exclusió, en tot cas, dels actes de comunicació efectuats dins un procediment judicial, s'apliquen les disposicions següents:

- a) Qualsevol notificació o comunicació es considera rebuda el dia en què hagi estat lliurada personalment al destinatari o en què hagi estat lliurada al domicili, residència habitual, establiment o adreça. Així mateix, és vàlida la notificació o comunicació realitzada per tèlex, fax o un altre mitjà de telecomunicació electrònic, telemàtic o d'una altra classe semblant que permetin la tramesa i la recepció d'escrits i documents que deixi constància de la tramesa i recepció i que hagin estat designats per l'interessat. En el cas que no es descobreixi, després d'una indagació raonable, cap d'aquests llocs, es considera rebuda el dia en què hagi estat lliurada o s'hagi intentat el lliurament, per correu certificat o qualsevol altre mitjà que deixi constància, a l'últim domicili, residència habitual, adreça o establiment coneguts del destinatari.
- b) Els terminis establerts en aquesta llei es computen des de l'endemà del dia de recepció de la notificació o comunicació. Si l'últim dia del termini és dia festiu en el lloc de recepció de la notificació o comunicació, es prorroga fins al primer dia feiner següent. Quan dins un termini s'hagi de presentar un escrit, el termini s'entén acomplert si l'escrit es remet dins d'aquell, encara que la recepció es produeixi posteriorment. Els terminis establerts per dies es computen per dies naturals.

Article 6. Renúncia tàcita a las facultades d'impugnació

Si una part, tot i conèixer la infracció d'alguna norma dispositiva d'aquesta llei o d'algun requisit del conveni arbitral, no la denuncia dins el termini previst per fer-ho o, si no, tan aviat com li sigui possible, es considera que renuncia a les facultats d'impugnació que preveu aquesta llei.

Article 7. Intervenció judicial

En els assumptes que es regeixin per aquesta llei no intervé cap tribunal, excepte en els casos en que aquesta així ho disposi.

Article 8. Tribunals competents per a les funcions de suport i control a l'arbitratge

1. Per al nomenament i remoció judicial d'àrbitres és competent la sala civil i penal del tribunal superior de justícia de la comunitat autònoma on tingui lloc l'arbitratge; si aquest encara no està determinat, la que correspongui al domicili o residència habitual de qualsevol dels demandats; si cap d'aquests no té domicili residència habitual a Espanya, la del domicili o residència habitual de l'actor, i si aquest tampoc en té a Espanya, la de la seva elecció.
2. Per a l'assistència judicial en la pràctica de proves és competent el jutjat de primera instància del lloc de l'arbitratge o el del lloc on s'ha de prestar l'assistència.
3. Per a l'adopció judicial de mesures cautelars és tribunal competent el del lloc en el qual el laude hagi de ser executat i, si no, el del lloc on les mesures hagin de produir la seva eficàcia, de conformitat amb el que preveu l'article 724 de la Llei d'enjudiciament civil.
4. Per a l'execució forçosa de laudes o resolucions arbitrals és competent el jutjat de primera instància del lloc en el qual s'hagi dictat, d'acord amb el que preveu l'apartat 2 de l'article 545 de la Llei 1/2000, de 7 de gener d'enjudiciament civil.
5. Per conèixer de l'acció d'anul·lació del laude és competent la sala civil i penal del tribunal superior de justícia de la comunitat autònoma on aquell s'hagi dictat.
6. Per al reconeixement de laudes o resolucions arbitrals estrangers és competent la sala civil i penal del tribunal superior de justícia de la comunitat autònoma del domicili o lloc de residència de la part davant la qual se sol·licita el reconeixement o del domicili o lloc de residència de la persona a qui es refereixen els efectes d'aquells, i es determina subsidiàriament la competència territorial pel lloc d'execució o on aquells laudes o resolucions arbitrals hagin de produir els seus efectes.

Per a l'execució de laudes o resolucions arbitrals estrangers és competent el jutjat de primera instància d'acord amb aquests criteris.

TÍTOL II DEL CONVENI ARBITRAL Y EL SEUS EFECTES

Article 9. Forma y contingut del conveni arbitral

1. El conveni arbitral, que pot adoptar la forma de clàusula incorporada a un contracte o d'acord independent, ha d'expressar la voluntat de les parts de sotmetre a arbitratge totes o algunes de les controvèrsies que hagin sorgit o puguin sorgir respecte a una determinada relació jurídica, contractual o no contractual.
2. Si el conveni arbitral està contingut en un contracte d'adhesió, la validesa de l'esmentat conveni i la seva interpretació es regeixen pel que disposen les normes aplicables a aquell tipus de contracte.

3. El conveni arbitral ha de constar per escrit, en un document signat per les parts o en un intercanvi de cartes, telegrams, tèlex, fax o altres mitjans de telecomunicació que deixin constància de l'acord.

Es considera acomplert aquest requisit quan el conveni arbitral consti i sigui accessible per a la seva consulta ulterior en suport electrònic, òptic o d'un altre tipus.

4. Es considera incorporat a l'acord entre les parts el conveni arbitral que consti en un document al qual aquestes s'hagin remès en qualsevol de les formes establertes a l'apartat anterior.
5. Es considera que hi ha conveni arbitral quan en un intercanvi d'escrits de demanda i contestació la seva existència sigui afirmada per una part i no hagi estat negada per l'altra.
6. Quan l'arbitratge és internacional, el conveni arbitral és vàlid i la controvèrsia és susceptible d'arbitratge si compleixen els requisits establerts per les normes jurídiques escollides per les parts per regir el conveni arbitral, o per les normes jurídiques aplicables al fons de la controvèrsia, o pel dret espanyol.

Article 10. Arbitratge testamentari

També és vàlid l'arbitratge instituït per disposició testamentària per solucionar diferències entre hereus no forçosos o legataris per qüestions relatives a la distribució o administració de l'herència.

Article 11. Conveni arbitral i demanda quant al fons davant d'un tribunal

1. El conveni arbitral obliga les parts a complir el que s'ha estipulat i impedeix als tribunals conèixer de les controvèrsies sotmeses a arbitratge, sempre que la part a qui interessi ho invoqui mitjançant declinatòria. El termini per proposar la declinatòria ha de ser dins dels deu primers dies del termini per respondre a la demanda.
2. La declinatòria no impedeix la iniciació o prossecució de les actuacions arbitral.
3. El conveni arbitral no impedeix a cap de les parts, abans de les actuacions arbitral o durant la seva tramitació, sol·licitar a un tribunal l'adopció de mesures cautelars ni a aquest concedir-los-les.

Article 11 bis. Arbitratge estatutari

1. Les societats de capital poden sotmetre a arbitratge els conflictes que s'hi plantegin.
2. La introducció en els estatuts socials d'una clàusula de submissió a arbitratge requereix el vot favorable, com a mínim, de dos terços dels vots corresponents a les accions o a les participacions en què es divideixi el capital social.
3. Els estatuts socials poden establir que la impugnació dels acords socials per part dels socis o administradors quedi sotmesa a la decisió d'un o de diversos àrbitres, i l'administració de l'arbitratge i la designació dels àrbitres s'ha d'encomanar a una institució arbitral.
- 4.

Article 11 ter. Anul·lació per laude d'acords societaris inscriptibles

1. El laude que declari la nul·litat d'un acord inscriptible s'ha d'inscriure en el Registre Mercantil. El Butlletí Oficial del Registre Mercantil n'ha de publicar un extracte.
2. En cas que l'acord impugnat estigui inscrit en el Registre Mercantil, el laude ha de determinar, a més, la cancel·lació de la seva inscripció, així com la dels assentaments posteriors que siguin contradictoris amb aquesta.

TÍTOL III DELS ÀRBITRES

Article 12. Nombre d'àrbitres

Les parts poden fixar lliurement el nombre d'àrbitres, sempre que sigui senar. Si no hi ha acord, es designa un sol àrbitre.

Article 13. Capacitat per ser àrbitre

Poden ser àrbitres les persones naturals que estiguin en ple exercici dels seus drets civils, sempre que no els ho impedeixi la legislació a la qual puguin estar sotmesos en l'exercici de la seva professió. Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, la nacionalitat d'una persona no és obstacle perquè actuï com a àrbitre.

Article 14. Arbitratge institucional

1. Les parts poden encomanar l'administració de l'arbitratge i la designació d'àrbitres a:
 - a) Corporacions de dret públic i entitats públiques que puguin exercir funcions arbitrals, segons les seves normes reguladores.
 - b) Associacions i entitats sense ànim de lucre en els estatuts de les quals es prevegin funcions arbitrals.
2. Les institucions arbitrals han d'exercir les seves funcions d'acord amb els seus propis reglaments.
3. Les institucions arbitrals han de vetllar pel compliment de les condicions de capacitat dels àrbitres i per la transparència en la seva designació, així com la seva independència.

Article 15. Nomenament dels àrbitres

1. Llevat d'acord en contra de les parts, en els arbitratges que no s'hagin de decidir en equitat, quan l'arbitratge s'hagi de resoldre per àrbitre únic, es requereix la condició de jurista a l'àrbitre que actuï com a tal.

Quan l'arbitratge s'hagi de resoldre per tres o més àrbitres, es requereix que almenys un d'ells tingui la condició de jurista.

2. Les parts poden acordar lliurement el procediment per a la designació dels àrbitres, sempre que no es vulneri el principi d'igualtat. Si no hi ha acord, s'apliquen les regles següents:
 - a) En l'arbitratge amb un sol àrbitre, aquest és nomenat pel tribunal competent a petició de qualsevol de les parts.
 - b) En l'arbitratge amb tres àrbitres, cada part en nomena un i els dos àrbitres així designats nomenen el tercer, que actua com a president del col·legi arbitral. Si una part no nomena l'àrbitre dins els 30 dies següents a la recepció del requeriment de l'altra perquè ho faci, la designació de l'àrbitre la fa el tribunal competent, a petició de qualsevol de les parts. El mateix s'aplicà quan els àrbitres designats no aconseguixin posar-se d'acord sobre el tercer àrbitre dins els 30 dies a comptar de l'última acceptació.

En cas de pluralitat de demandants o de demandats, aquests han de nomenar un àrbitre i aquells un altre. Si els demandants o els demandats no es posen d'acord sobre l'àrbitre que els correspon nomenar, tots els àrbitres són designats pel tribunal competent a petició de qualsevol de les parts.
 - c) En l'arbitratge amb més de tres àrbitres, tots són nomenats pel tribunal competent a petició de qualsevol de les parts.
3. Si no és possible designar àrbitres per mitjà del procediment acordat per les parts, qualsevol d'aquestes pot sol·licitar al tribunal competent el nomenament dels àrbitres o, si s'escau, l'adopció de les mesures necessàries per fer-ho.
4. Les pretensions que s'exerceixin en relació amb el que preveuen els apartats anteriors se substancien pels cursos del judici verbal.
5. El tribunal pot rebutjar únicament la petició formulada quan aprecii que, dels documents aportats, no en resulta l'existència d'un conveni arbitral.
6. Si procedeix la designació d'àrbitres pel tribunal, aquest ha de confeccionar una llista amb tres noms per cada àrbitre que hagi de ser nomenat. En confeccionar la llista el tribunal ha de tenir en compte els requisits establerts per les parts per ser àrbitre i prendre les mesures necessàries per garantir la seva independència i imparcialitat. En cas que designi un sol àrbitre o un tercer àrbitre, el tribunal també ha de tenir en compte la conveniència de nomenar un àrbitre de nacionalitat diferent a la de les parts i, si s'escau, a la dels àrbitres designats, a la vista de les circumstàncies concurrents. A continuació, s'ha de procedir al nomenament dels àrbitres mitjançant un sorteig.
7. Contra les resolucions definitives que decideixin sobre les qüestions atribuïdes en aquest article al tribunal competent no es pot presentar cap recurs.

Article 16. Acceptació dels àrbitres

Llevat que les parts hagin disposat una altra cosa, cada àrbitre, dins el termini de 15 dies a comptar de l'endemà de la comunicació del nomenament, ha de comunicar la seva acceptació a qui el va designar. Si en el termini establert no comunica l'acceptació, s'entén que no accepta el nomenament.

Article 17. Motius d'abstenció i recusació

1. Qualsevol àrbitre ha de ser i romandre durant l'arbitratge independent i imparcial. En tot cas, no pot mantenir amb les parts cap relació personal, professional o comercial.
2. La persona proposada per ser àrbitre ha de revelar totes les circumstàncies que poden donar lloc a dubtes justificats sobre la seva imparcialitat i independència. L'àrbitre, a partir del seu nomenament, ha de revelar a les parts sense demora qualsevol circumstància sobrevinguda.

En qualsevol moment de l'arbitratge qualsevol de les parts pot demanar als àrbitres l'aclariment de les seves relacions amb algunes de les altres parts.

3. Un àrbitre només pot ser recusat si hi concorren circumstàncies que donin lloc a dubtes justificats sobre la seva imparcialitat o independència, o si no té les qualificacions convingudes per les parts. Una part només pot recusar l'àrbitre nomenat per ella mateixa, o en el nomenament del qual hagi participat, per causes de les quals hagi tingut coneixement després de la designació.
4. Llevat d'acord en contra de les parts, l'àrbitre no pot haver intervingut com a mediador en el mateix conflicte entre aquestes.

Article 18. Procediment de recusació

1. Les parts poden acordar lliurement el procediment de recusació dels àrbitres.
2. Si no hi ha d'acord, la part que recusi un àrbitre ha d'exposar els motius dins els quinze dies següents a aquell en què tingui coneixement de l'acceptació o de qualsevol de les circumstàncies que puguin donar lloc a dubtes justificats sobre la seva imparcialitat o independència. Llevat que l'àrbitre recusat renunciï al seu càrrec o que l'altra part accepti la recusació, correspon als àrbitres decidir sobre aquesta.
3. Si no prospera la recusació plantejada d'acord amb el procediment acordat per les parts o el que estableix l'apartat anterior, la part recusant pot fer valer, si s'escau, la recusació en impugnar el laude.

Article 19. Falta o impossibilitat d'exercici de les funcions

1. Quan un àrbitre es vegi impedit de fet o de dret per exercir les seves funcions, o per qualsevol altre motiu no les exerceixi dins un termini raonable, cessa en el càrrec si renuncia o si les parts n'acorden la remoció. Si hi ha desacord sobre la remoció i les parts no han estipulat un procediment per salvar el desacord s'apliquen les regles següents:

- a) La pretensió de remoció se substancia pels tràmits del judici verbal. Es pot acumular la sol·licitud nomenament d'àrbitres, en els termes que preveuen l'article 15, per al cas que es consideri la de remoció.

Contra les resolucions definitives que es dictin no es pot presentar cap recurs.

- b) En l'arbitratge amb pluralitat d'àrbitres els altres àrbitres decideixen la qüestió. Si no poden assolir una decisió, s'aplica el que disposa el paràgraf anterior.
2. La renúncia d'un àrbitre al seu càrrec o l'acceptació per una de les parts del seu cessament, d'acord amb el que disposa aquest article o l'apartat 2 de l'article anterior, no es considera un reconeixement de la procedència de cap dels motius esmentats en aquestes normes.

Article 20. Nomenament d'àrbitre substitut

1. Sigui quina sigui la causa per la qual s'hagi de designar un nou àrbitre, s'ha de fer segons les normes reguladores del procediment de designació del substituït.
2. Una vegada nomenat el substitut, els àrbitres, prèvia audiència de les parts, han de decidir si s'han de repetir actuacions ja practicades.

Article 21. Responsabilitat dels àrbitres i de les institucions arbitral. Provisió de fons

1. L'acceptació obliga els àrbitres i, si s'escau, la institució arbitral, a complir fidelment l'encàrrec i, si no ho fan, incorren en responsabilitat pels danys i perjudicis que causin per mala fe, temeritat o frau. En els arbitratges encomanats a una institució, el perjudicat té acció directa contra aquesta, amb independència de les accions de rescabament que assisteixin aquella contra els àrbitres.

S'exigeix als àrbitres o a les institucions arbitral en nom seu la contractació d'una assegurança de responsabilitat civil o garantia equivalent, en la quantia que reglamentàriament s'estableixi. S'exceptuen de la contractació d'aquesta assegurança o garantia equivalent les entitats públiques i els sistemes arbitral integrats o dependents de les administracions públiques.

2. Llevat que hi hagi un pacte en contra, tant els àrbitres com la institució arbitral poden exigir a les parts les provisions de fons que considerin necessàries per atendre els honoraris i les despeses dels àrbitres i els que es puguin produir en l'administració de l'arbitratge. Si no hi ha provisió de fons per les parts, els àrbitres poden suspendre o donar per concloues les actuacions arbitral. Si dins el termini alguna de les parts no ha fet la provisió, els àrbitres, abans d'acordar la conclusió o suspensió de les actuacions, ho han de comunicar a les altres parts, per si tenen interès a suplir-la dins el termini que els fixin.

TÍTOL IV DE LA COMPETÈNCIA DELS ÀRBITRES

Article 22. Potestat dels àrbitres per decidir sobre la seva competència

1. Els àrbitres estan facultats per decidir sobre la seva pròpia competència, fins i tot sobre les excepcions relatives a l'existència o a la validesa del conveni arbitral o qualssevol altres l'estimació de les quals impedeixi entrar en el fons de la controvèrsia. A aquest efecte, el conveni arbitral que formi part d'un contracte es considera un acord independent de les altres estipulacions d'aquest. La decisió dels àrbitres que declari la nul·litat del contracte no comporta per si sola la nul·litat del conveni arbitral.
2. Les excepcions a les quals es refereix l'apartat anterior s'han d'oposar com a molt tard en el moment de presentar la contestació, sense que el fet d'haver designat o participat en el nomenament dels àrbitres impedeixi oposar-les. L'excepció consistent en el fet que els àrbitres s'excedeixen de l'àmbit de la seva competència s'ha d'oposar tan aviat com es plantegi, durant les actuacions arbitral, la matèria que superi l'àmbit.

Els àrbitres només poden admetre excepcions oposades posteriorment si la demora és justificada.

3. Els àrbitres poden decidir les excepcions que tracta aquest article amb caràcter previ o juntament amb les altres qüestions sotmeses a la seva decisió relatives al fons de l'assumpte. La decisió dels àrbitres només es pot impugnar mitjançant l'exercici de l'acció d'anul·lació del laude en què s'hagi adoptat. Si la decisió és desestima tòria de les excepcions i s'adopta amb caràcter previ, l'exercici de l'acció d'anul·lació no suspèn el procediment arbitral.

Article 23. Potestat dels àrbitres d'adoptar mesures cautelars

1. Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, els àrbitres poden adoptar, a instància de qualsevol d'elles, les mesures cautelars que considerin necessàries respecte de l'objecte del litigi. Els àrbitres poden exigir caució suficient al sol·licitant.
2. En les decisions arbitral sobre mesures cautelars, sigui quina sigui la forma que revesteixin, els són aplicables les normes sobre anul·lació i execució forçosa de laudes.

TÍTOL V DE LA SUBSTANCIACIÓ DE LES ACTUACIONS ARBITRALS

Article 24. Principis d'igualtat, audiència i contradicció

1. Les parts s'han de tractar amb igualtat i donar-se a cadascuna d'elles suficient oportunitat de fer valer els seus drets.
2. Els àrbitres, les parts i les institucions arbitral, si s'escau, estan obligades a guardar la confidencialitat de les informacions que coneguin mitjançant les actuacions arbitral.

Article 25. Determinació del procediment

1. D'acord amb el que disposa l'article anterior, les parts poden convenir lliurement el procediment al qual s'han d'ajustar els àrbitres en les seves actuacions.
2. A falta d'acord, els àrbitres poden dirigir, amb subjecció al que disposa aquesta Llei, l'arbitratge de la manera que considerin apropiat. Aquesta potestat dels àrbitres comprèn la de decidir sobre admissibilitat, la pertinència i la utilitat de les proves, sobre la seva pràctica, fins i tot d'ofici, i sobre la seva valoració.

Article 26. Lloc de l'arbitratge

1. Les parts poden determinar lliurement el lloc de l'arbitratge. Si no hi ha acord, l'han de determinar els arbitres, ateses les circumstàncies del cas i la conveniència de les parts.
2. Sense perjudici del que disposa l'apartat anterior, els àrbitres, prèvia consulta a les parts i llevat que hi hagi un acord en contra d'aquestes, es poden reunir en qualsevol lloc que considerin apropiat per escoltar els testimonis, els perits o les parts, o per examinar o reconèixer objectes, documents o persones. Els arbitres poden fer deliberacions en qualsevol lloc que considerin apropiat.

Article 27. Inici de l'arbitratge

Llevat que les parts hagin convingut una altra cosa, la data en què el demandat hagi rebut el requeriment de sotmetre la controvèrsia a arbitratge es considera la d'inici de l'arbitratge.

Article 28. Idioma de l'arbitratge

1. Les parts poden acordar lliurement l'idioma o els idiomes de l'arbitratge. Si no hi ha acord, i quan de les circumstàncies del cas no permetin delimitar la qüestió, l'arbitratge s'ha de tramitar en qualsevol de les llengües oficials en el lloc on es duguin a terme les actuacions. La part que al·legui desconeixement de l'idioma té dret a audiència, contradicció i defensa en la llengua que utilitzi, sense que aquesta al·legació pugui suposar la paralització del procés.

Llevat que en l'acord de les parts s'hagi previst una altra cosa, l'idioma o els idiomes establerts s'han d'utilitzar en els escrits de les parts, en les audiències, en els laudes i en les decisions o comunicacions dels àrbitres, sense perjudici del que indica el paràgraf primer.

En tot cas, els testimonis, perits i terceres persones que intervinguin en el procediment arbitral, tant en actuacions orals com escrites, poden utilitzar la seva llengua pròpia. En les actuacions orals es pot habilitar com a intèrpret qualsevol persona coneixedora de la llengua utilitzada, amb el jurament previ o promesa d'aquella.

2. Els àrbitres, llevat que hi hagi oposició d'alguna de les parts, poden ordenar que, sense necessitat de procedir a la traducció, qualsevol document sigui aportat o qualsevol actuació realitzada en un idioma diferent al de l'arbitratge.

Article 29. Demanda y contestació

1. Dins el termini convingut per les parts o determinat pels àrbitres i llevat que les parts hagin acordat una altra cosa respecte al contingut de la demanda i de la contestació, el demandant ha d'al·legar els fets en què es fonamenta, la naturalesa i les circumstàncies de la controvèrsia i les pretensions que formula, i el demandat pot respondre al que s'hagi plantejat a la demanda. Les parts, en formular les seves al·legacions, poden aportar tots els documents que considerin pertinents o fer referència als documents o altres proves que hagin de presentar o proposar.
2. Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, qualsevol d'aquestes pot modificar o ampliar la seva demanda o contestació durant el curs de les actuacions arbitrals, llevat que els àrbitres ho considerin improcedent per raó de la demora amb què s'hagi fet.

Article 30. Forma de les actuacions arbitrals

1. Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, els àrbitres han de decidir si s'han de celebrar audiències per a la presentació d'al·legacions, la pràctica de proves i l'emissió de conclusions, o si les actuacions se substancien només per escrit. No obstant això, llevat que les parts hagin convingut que no es realitzin audiències, els àrbitres les han d'assenyalar, en la fase apropiada de les actuacions, si qualsevol de les parts ho sol·licita.
2. Les parts han de ser citades a totes les audiències amb suficient antelació i hi poden intervenir directament o per mitjà dels seus representants.
3. Totes les al·legacions escrites, documents i altres instruments que una part aporti als àrbitres s'han de traslladar a l'altra part. Així mateix, s'han de posar a disposició de les parts els documents, dictàmens pericials i altres instruments probatoris en què els àrbitres puguin fonamentar la decisió.

Article 31. Falta de compareixença de les parts

Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, quan, sense al·legar una causa suficient a judici dels àrbitres:

- a) El demandant no presenti la demanda dins el termini, els àrbitres han de donar per acabades les actuacions, llevat que, escoltat el demandat, aquest manifesti la seva voluntat d'exercir alguna pretensió.
- b) El demandat no presenti la contestació dins el termini, els àrbitres continuen les actuacions, sense que aquesta omisió es consideri com a conformitat o admissió dels fets al·legats pel demandant.
- c) Una de les parts no comparegui a una audiència o no presenti proves, els àrbitres poden continuar les actuacions i dictar el laude amb fonament a les proves de què disposin.

Article 32. Nomenament de perits pels àrbitres

1. Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, els àrbitres poden nomenar, d'ofici o a instància d'una part, un o més perits perquè dictaminin sobre matèries concretes, i requerir qualsevol de les parts perquè faciliti al perit tota la informació pertinent, li presenti per a la seva inspecció tots els documents objectes pertinents o li proporcioni accés a aquests.
2. Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, quan una part ho sol·liciti o quan els àrbitres ho considerin necessari, qualsevol perit, després de la presentació del dictamen, ha de participar en una audiència en la qual els àrbitres i les parts, per si o assistides de perits, el poden interrogar.
3. El que preveuen els apartats precedents s'entén sense perjudici de la facultat de les parts, llevat que hi hagi un acord en contra, d'aportar dictàmens pericials per perits designats lliurement.

Article 33. Assistència judicial per a la pràctica de proves

1. Els àrbitres o qualsevol de les parts amb la seva aprovació poden sol·licitar al tribunal competent assistència per a la pràctica de proves, de conformitat amb les normes que li siguin aplicables sobre mitjans de prova. Aquesta assistència pot consistir en la pràctica de la prova davant el tribunal competent o en l'adopció per aquest de les mesures necessàries concretes perquè la prova pugui ser practicada davant els àrbitres.
2. Si així se li sol·licita, el tribunal ha de practicar la prova sota la seva exclusiva direcció. Altrament, el tribunal s'ha de limitar a acordar les mesures pertinents. En els dos casos el secretari judicial ha de lliurar al sol·licitant el testimoni de les actuacions.

TÍTOL VI

DEL PRONUNCIAMENT DEL LAUDE I DE L'ACABAMENT DE LES ACTUACIONS

Article 34. Normes aplicables al fons de la controvèrsia

1. Els àrbitres només decideixen en equitat si les parts els han autoritzat expressament per fer-ho.
2. Sense perjudici del que disposa l'apartat anterior, quan l'arbitratge sigui internacional, els àrbitres han de decidir sobre la controvèrsia de conformitat amb les normes jurídiques que hagin escollit les parts. S'entén que qualsevol indicació del dret o l'ordenament jurídic d'un Estat determinat es refereix, llevat que s'expressi el contrari, al dret substantiu d'aquest Estat i no pas a les seves normes de conflicte de lleis. Si les parts no indiquen les normes jurídiques aplicables, els àrbitres han d'aplicar les que considerin apropiades.
3. En tot cas, els àrbitres han de decidir d'acord amb les estipulacions del contracte i han de tenir en compte els usos aplicables.

Article 35. Adopció de decisions col·legiades

1. Quan hi hagi més d'un àrbitre, qualsevol decisió s'adopta per majoria, llevat que les parts hagin disposat una altra cosa. Si no hi ha majoria, la decisió la pren el president.
2. Llevat que hi hagi un acord de les parts o dels àrbitres en contra, el president pot decidir per si sol qüestions d'ordenació, tramitació i impuls del procediment.

Article 36. Laude per acord de les parts

1. Si durant les actuacions arbitrals les parts arriben a un acord que posi fi totalment o parcialment a la controvèrsia, els àrbitres han de donar per acabades les actuacions respecte als punts acordats i, si ambdues parts ho sol·liciten i els àrbitres no aprecien motiu per oposar-s'hi, han de fer constar aquest acord en forma de laude en els termes convinguts per les parts.
2. El laude s'ha de dictar d'acord amb el que disposa l'article següent i té la mateixa eficàcia que qualsevol altre laude dictat sobre el fons del litigi.

Article 37. Termini, forma, contingut i notificació del laude

1. Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, els àrbitres han de decidir la controvèrsia en un sol laude o en tants laudes parcials com considerin necessaris.
2. Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, els àrbitres han de decidir la controvèrsia dins dels sis mesos següents a la data de presentació de la contestació a què es refereix l'article 29 o d'expiració del termini per presentar-la. Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, aquest termini pot ser prorrogat pels àrbitres, per un termini no superior a dos mesos, mitjançant decisió motivada. Llevat que hi hagi un acord en contra de les parts, l'expiració del termini sense que s'hagi dictat laude definitiu no afecta l'eficàcia del conveni arbitral ni la validesa del laude dictat, sense perjudici de la responsabilitat en què hagin pogut incórrer els àrbitres.
3. Qualsevol laude ha de constar per escrit i ha de ser signat pels àrbitres, els quals poden deixar constància del seu vot a favor o en contra. Quan hi hagi més d'un àrbitre, n'hi ha prou amb les signatures de la majoria dels membres del col·legi arbitral o només la del seu president, sempre que es manifestin les raons de la falta d'una o més signatures.

A l'efecte del que disposa el paràgraf anterior, s'entén que el laude consta per escrit quan del seu contingut i signatures en quedi constància i siguin accessibles per a la seva ulterior consulta en suport electrònic, òptic o d'un altre tipus.

4. El laude sempre ha de ser motivat, llevat que es tracti d'un laude pronunciat en els termes convinguts per les parts conforme a l'article anterior.
5. Han de constar en el laude la data en què ha estat dictat i el lloc de l'arbitratge, determinat de conformitat amb l'apartat 1 de l'article 26. El laude es considera dictat en aquest lloc.

6. Amb subjecció al que hagin acordat les parts, els àrbitres s'han de pronunciar en el laude sobre les costes de l'arbitratge, que han d'incloure els honoraris i les despeses dels àrbitres i, si s'escau, els honoraris i les despeses dels defensors o representants de les parts, el cost del servei prestat per la institució administradora de l'arbitratge i les altres despeses originades en el procediment arbitral.
7. Els àrbitres han de notificar el laude a les parts en la forma i dins el termini que aquestes hagin acordat o, si no, mitjançant lliurament a cada una d'aquestes d'un exemplar signat de conformitat amb el que disposa l'apartat 3, dins el mateix termini establert a l'apartat 2.
8. El laude pot ser protocol·litzat notarialment. Qualsevol de les parts, a costa seva, pot instar els àrbitres, abans de la notificació, perquè el laude sigui protocol·litzat.

Article 38. Acabament de les actuacions

1. Sense perjudici del que disposen l'article anterior, sobre notificació i, si s'escau, protocol·lització del laude, i l'article següent, sobre la seva correcció, aclariment i complement, les actuacions arbitral acaben i els àrbitres cessen en les seves funcions amb el laude definitiu.
2. Els àrbitres també han d'ordenar l'acabament de les actuacions quan:
 - a) El demandant desisteixi de la demanda, llevat que el demandat s'hi oposi i els àrbitres li reconeixin un interès legítim a obtenir una solució definitiva del litigi.
 - b) Les parts acordin donar per acabades les actuacions.
 - c) Els àrbitres comprovin que la prossecució de les actuacions és innecessària o impossible.
3. Transcorregut el termini que les parts hagin assenyalat a aquesta finalitat o, si no, el de dos mesos des de l'acabament de les actuacions, cessa l'obligació dels àrbitres de conservar la documentació del procediment. Dins aquest termini, qualsevol de les parts pot sol·licitar als àrbitres que li remetin els documents presentats per aquesta. Els àrbitres han d'accedir a la sol·licitud sempre que no atempti contra el secret de la deliberació arbitral i que el sol·licitant assumeixi les despeses corresponents a la tramesa, si s'escau.

Article 39. Correcció, aclariment, complement i extralimitació del laude

1. Dins dels deu dies següents a la notificació del laude, llevat que les parts hagin acordat un altre termini, qualsevol d'aquestes pot sol·licitar, amb notificació a l'altra, als àrbitres:
 - a) La correcció de qualsevol error de càlcul, de còpia, tipogràfic o de naturalesa similar.
 - b) L'aclariment d'un punt o d'una part concreta del laude.
 - c) El complement del laude respecte a peticions formulades i no resoltes en aquest.

- d) La rectificació de l'extralimitació parcial del laude, quan s'hagi resolt sobre qüestions no sotmeses a la seva decisió o sobre qüestions no susceptibles d'arbitratge.
2. Amb l'audiència prèvia de les altres parts, els àrbitres han de resoldre sobre les sol·licituds de correcció d'errors i d'aclariment en el termini de deu dies, i sobre la sol·licitud de complement i la rectificació de l'extralimitació, en el termini de vint dies.
3. Dins els 10 dies següents a la data del laude, els àrbitres poden procedir d'ofici a la correcció d'errades a què es refereix el paràgraf a de l'apartat 1.
4. El que disposa l'article 37 s'ha d'aplicar a les resolucions arbitral sobre correcció, aclariment, complement i extralimitació del laude.
5. Quan l'arbitratge sigui internacional, els terminis de 10 i 20 dies establerts en els apartats anteriors són terminis d'un i dos mesos, respectivament.

TÍTOL VII DE L'ANUL·LACIÓ I DE LA REVISIÓ DEL LAUDE

Article 40. Acció d'anul·lació del laude

Contra un laude definitiu es pot exercir l'acció d'anul·lació en els termes que preveu aquest títol.

Article 41. Motius

1. El laude només pot ser anul·lat quan la part que sol·licita l'anul·lació al·legui i provi:
 - a) Que el conveni arbitral no existeix o no és vàlid.
 - b) Que no ha estat degudament notificada de la designació d'un àrbitre o de les actuacions arbitral o no ha pogut, per qualsevol altra raó, fer valer els seus drets.
 - c) Que els àrbitres han resolt sobre qüestions no sotmeses a la seva decisió.
 - d) Que la designació dels àrbitres o el procediment arbitral no s'han ajustat a l'acord entre les parts, llevat que l'acord sigui contrari a una norma imperativa d'aquesta Llei, o, a falta de l'esmentat acord, que no s'han ajustat a aquesta Llei.
 - e) Que els àrbitres han resolt sobre qüestions no susceptibles d'arbitratge.
 - f) Que el laude és contrari a l'ordre públic.
2. Els motius que contenen els paràgrafs b, e i f de l'apartat anterior poden ser apreciats pel tribunal que conegui de l'acció d'anul·lació d'ofici o a instància del ministeri fiscal en relació amb els interessos la defensa dels quals li està legalment atribuïda.

3. En els casos que preveuen els paràgrafs c i e de l'apartat 1, l'anul·lació afecta només els pronunciaments del laude sobre qüestions no sotmeses a decisió dels àrbitres o no susceptibles d'arbitratge, sempre que es puguin separar de les altres.
4. L'acció d'anul·lació del laude s'ha d'exercir dins els dos mesos següents a la notificació o, en cas que s'hagi sol·licitat correcció, aclariment o complement del laude, des de la notificació de la resolució sobre aquesta sol·licitud, o des de l'expiració del termini per adoptar-la.

Article 42. Procediment

1. L'acció d'anul·lació se substancia per les vies del judici verbal, sense perjudici de les especialitats següents:
 - a) La demanda s'ha de presentar d'acord amb el que estableix l'article 399 de la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil, acompanyada dels documents justificatius de la seva pretensió, del conveni arbitral i del laude, i, si s'escau, ha de contenir la proposició dels mitjans de prova la pràctica dels quals interessi l'actor.
 - b) El secretari judicial ha de traslladar la demanda al demandat, perquè contesti en el termini de vint dies. En la contestació, acompanyada dels documents justificatius de la seva oposició, ha de proposar tots els mitjans de prova de què s'intenti valer. D'aquest escrit, i dels documents que l'adjunten, s'ha de donar trasllat a l'actor perquè pugui presentar documents addicionals o proposar la pràctica de prova.
 - c) Contestada la demanda o transcorregut el termini corresponent, el secretari judicial ha de citar a la vista, si així ho sol·liciten les parts en els seus escrits de demanda i contestació. Si en els seus escrits no han sol·licitat la celebració de vista, o quan l'única prova proposada sigui la de documents, i aquests ja s'hagin aportat al procés sense ser impugnats, o en el cas dels informes pericials no sigui necessària la ratificació, el tribunal ha de dictar sentència, sense més tràmit.
2. Davant la sentència que es dicti no es pot interposar cap recurs.

Article 43. Cosa jutjada i revisió de laudes fermes

El laude produeix efectes de cosa jutjada i davant seu només es pot exercitar l'acció d'anul·lació i, si s'escau, sol·licitar la revisió d'acord amb el que estableix la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil per a les sentències fermes.

TÍTOL VIII DE L'EXECUCIÓ FORÇOSA DEL LAUDE

Article 44. Normes aplicables

L'execució forçosa dels laudes es regeix pel que disposen la Llei d'enjudiciament civil i aquest títol.

Article 45. Suspensió, sobreseïment i represa de l'execució de l'acció d'anul·lació del laude

1. El laude és executable encara que contra aquest s'hagi exercit acció d'anul·lació. No obstant això, en aquest cas l'executat pot sol·licitar al tribunal competent la suspensió de l'execució, sempre que ofereixi caució pel valor de la condemna més els danys i perjudicis que es puguin derivar de la demora en l'execució del laude. La caució es pot constituir en qualsevol de les formes que preveu el paràgraf segon de l'apartat 3 de l'article 529 de la Llei d'enjudiciament civil. Presentada la sol·licitud de suspensió, el tribunal, després d'escoltar l'executant, ha de resoldre sobre la caució. Contra aquesta resolució no es pot presentar cap recurs.
2. El secretari judicial ha d'alçar la suspensió i ha d'ordenar que continuï l'execució quan consti al tribunal la desestimació de l'acció d'anul·lació, sense perjudici del dret de l'executant a sol·licitar, si s'escau, indemnització dels danys i perjudicis causats per la demora en l'execució, a través dels cursos ordenats a l'article 712 i següents de la Llei d'enjudiciament civil.
3. El secretari judicial ha d'alçar l'execució, amb els efectes previstos en els articles 533 i 534 de la Llei d'enjudiciament civil, quan consti al tribunal que ha estat estimada l'acció d'anul·lació.

Si l'anul·lació afecta només les qüestions a què es refereix l'apartat 3 de l'article 41 i subsisteixen altres pronunciaments del laude, es considera estimació parcial, als efectes previstos en l'apartat 2 de l'article 533 de la Llei d'enjudiciament civil.

TÍTOL IX DE L'EXEQUÀTUR DE LAUDES ESTRANGERS

Article 46. Caràcter estranger del laude. Normes aplicables

1. S'entén per laude estranger el pronunciat fora del territori espanyol.
2. L'exequàtur de laudes estrangers es regeix pel Conveni sobre reconeixement i execució de les sentències arbitrals estrangeres, fet a Nova York, el 10 de juny de 1958, sense perjudici del que disposen altres convenis internacionals més favorables a la seva concessió, i se substancia segons el procediment establert en l'ordenament processal civil per al de sentències dictades per tribunals estrangers.

Disposició addicional única. Arbitratges de consum

Aquesta Llei és aplicable supletòriament a l'arbitratge a què es refereix la Llei 26/1984, de 19 de juliol, general de defensa de consumidors i usuaris, que en les seves normes de desplegament pot establir la decisió en equitat, llevat que les parts optin expressament per l'arbitratge en dret.

Disposició transitòria única. Règim transitori

1. En els casos en què anteriorment a l'entrada en vigor d'aquesta Llei el demandat ha rebut el requeriment de sotmetre la controvèrsia a arbitratge o s'ha iniciat el procediment arbitral, aquest es regeix pèl que disposa la Llei 36/1988, de 5 de desembre, d'arbitratge. No obstant això, s'apliquen en tot cas les normes d'aquesta Llei relatives al conveni arbitral i als seus efectes.
2. Als laudes dictats posteriorment a l'entrada en vigor d'aquesta Llei els són aplicables les normes d'aquesta relatives a anul·lació i revisió.
3. Els procediments d'execució forçosa de laudes i d'exequàtur de laudes estrangers que estiguin pendents a l'entrada en vigor d'aquesta Llei es continuen substanciant pel que disposa la Llei 36/1988, de 5 de desembre, d'arbitratge.

Disposició derogatòria única. Derogacions

Queda derogada la Llei 36/1988, de 5 de desembre, d'Arbitratge.

Disposició final primera. Modificació de la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'Enjudiciament civil

1. El número 2n de l'apartat 2 de l'article 517, queda redactat en els termes següents: "2.º Els laudes o les resolucions arbitrals."
2. S'afegeix un nou paràgraf al número 1r de l'apartat 1 de l'article 550 amb la redacció següent: "Quan el títol sigui un laude, s'hi ha d'adjuntar, a més, el conveni arbitral i els documents acreditatius de la notificació d'aquell a les parts."
3. S'afegeix un número 4t a l'apartat 1 de l'article 559 amb aquesta redacció: "4t Si el títol executiu és un laude arbitral no protocol·litzat notarialment, la falta d'autenticitat d'aquest."

Disposició final segona. Habilitació competencial

Aquesta Llei es dicta a l'empara de la competència exclusiva de l'Estat en matèria de legislació mercantil, processal i civil, que estableix l'article 149.1.6a i 8a de la Constitució.

Disposició final tercera. Entrada en vigor

Aquesta Llei entra en vigor al cap de tres mesos de la publicació en el Butlletí Oficial de l'Estat.

Madrid, 23 de desembre de 2003